

Les claus de la **Constitució** europea

Què representa votar sí o no en el referèndum del Tractat constitucional europeu? Expliquem alguns dels elements principals de la proposta constitucional que poden ajudar a entendre la rellevància del que hi ha en joc el proper diumenge 20 de febrer.

25 respostes sobre el Tractat constitucional

Tots els sondejos conclouen el poc coneixement dels continguts del Tractat constitucional que el proper diumenge 20 de febrer se sotmetrà a referèndum a tot l'estat. Responem 25 qüestions per aproximar-nos a alguns dels continguts clau d'aquesta proposta de Constitució europea.

1. El català serà llengua oficial del Tractat? No.

A l'article IV-448, a l'apartat 1, es fa la llista de llengües en què el text del Tractat serà oficial: alemany, txec, danès, eslovac, eslovè, espanyol, estoni, finès, francès, grec, hongarès, anglès, irlandès, italià, letó, lituà, maltès, neerlandès, polonès, portuguès i suec. En un segon apartat del mateix article s'esmenta que el Tractat "podrà així mateix traduir-se a qualsevol altra llengua que determinin els estats membres entre aquelles que [...] tinguin estatut de llengua oficial en la totalitat o en part del seu territori". Sense que això signifiqui que siguin llengües del Tractat, per tant, no són vàlides per adreçar-se a la UE, ni que els tractats constitucionals redactats en aquestes llengües tinguin validesa jurídica. Fora d'això i relacionat amb les llengües, tan sols hi ha l'article I-3.3, que diu que la UE "respectarà la riquesa de la seva diversitat cultural i lingüística". Cal recordar que la inclusió del català com a llengua del Tractat la van demanar a la Convenció Europea que elaborava la Constitució diverses associacions, així com la Convenció Catalana, sense èxit. El Govern espanyol tampoc no ha demanat mai aquesta inclusió, tot i que fora del Tractat sí que ha presentat a votació un memoràndum per reformar el reglament lingüístic de la UE per permetre l'oficialització del català en alguns aspectes.

2. Quin reconeixement tindran les nacions sense estat? Cap que no si-

gui testimonial, i com a regions. Els únics subjectes del Tractat constitucional són els ciutadans i els estats. El Comitè de Regions, on hi ha regions de tot tipus, amb poder legislatiu i sense, a més de ciutats, tindrà un caràcter consultiu, amb dret a apel·lar al Tribunal de Justícia de la UE i fer dictàmens per iniciativa pròpia.

3. Preveu el dret a l'autodeterminació? No.

De fet, a l'article I-5.1 es recorda que la UE "respectarà les funcions essencials de l'estat, especialment les que tenen com a objecte garantir-ne la integritat territorial, mantenir l'ordre públic i salvaguardar la seguretat nacional".

4. El Tractat reforça i simplifica la Unió? Tot sembla indicar que sí, ja que estableix més mecanismes d'actuació conjunta i de cooperacions entre dos o més estats.

5. Se simplifiquen els textos europeus? Sí, perquè es condensen tots els tractats anteriors en un sol i dota la UE de personalitat jurídica, cosa que augmenta la seva capacitat d'actuació en les relacions internacionals. De fet, en l'apartat de "Disposicions generals finals" es fixa en l'article IV-437 que "aquest Tractat pel qual s'estableix una Constitució per a Europa deroga el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea i el Tractat de la Unió Europea" i la resta de textos que els han complementat o modificat. A més, també s'inclou al text la Carta de Drets Fonamentals, que va ser aprovada a la cimera de Niça l'any

2000, i que ara passaria a ser vinculant, però només per a les institucions i òrgans de la Unió i als estats membre quan apliquin el dret comunitari. Cal dir que tot i que la Carta no era vinculant, els drets que s'hi reconeixen ja formaven part de la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la UE.

6. El Parlament europeu es reforça? En alguns aspectes, sí, ja que s'augmenta el nombre d'àmbits on pot codecidir.

7. Escollirem el president de la Comissió? No. En les eleccions europees, cada cinc anys, es continuarà escollint els diputats del Parlament europeu. Aquesta cambra, com ara, és la que elegirà el president de la Comissió.

8. Els estats perden força a favor de la UE? En certa manera, sí, perquè hi ha més de trenta competències importants en què desapareix la regla de la unanimitat (és a dir, la possibilitat d'evitar una decisió) i s'estableix el concepte de majoria qualificada.

Tot i això, els estats, especialment a través dels seus governs, continuen tenint la direcció general, orientació, lideratge i responsabilitat última sobre la UE. A més, els estats també són els que fan els nomenaments de la Comissió Europea, el Tribunal de Justícia i el Tribunal de Comptes.

9. Quines competències tindrà la UE? En l'àmbit de les competències exclusives hi haurà la unió duanera, l'establiment de les normes sobre competència necessàries per al funcionament del mercat interior, la política monetària dels estats la moneda dels quals és l'euro, la conservació dels recursos biològics marins dins de la política pesquera comuna i la política comercial comuna. També tindrà poder competencial, però compartit amb els estats, en els següents àmbits: el mercat interior, parcialment en política social, cohesió econòmica, social i territorial, agricultura i pesca (excepte conservació de recursos biològics marins), el medi ambient, la protecció dels consumidors, els transports, les xarxes transeuropees, l'energia, l'espai de llibertat, segu-

La nova Constitució europea preveu l'existència d'una ciutadania de la Unió que se sobreposarà a la nacionalitat dels diversos estats membre.

retat i justícia i alguns aspectes de seguretat en matèria de salut pública.

10. Existirà la nacionalitat europea? No ben bé. Existirà la ciutadania de la UE, que no substituirà les nacionalitats estatals. L'article I-10.1 preveu que "tota persona que tingui la nacionalitat d'un estat membre posseeix la ciutadania de la Unió, que s'afegeix a la ciutadania nacional sense substituir-la".

11. Qui ha fet la Constitució? Un grup de 118 persones, amb un president, Valéry Giscard d'Estaing; dos vicepresidents, Giuliano Amato i Jean-Luc Dehaene; dos representants de la Comissió; setze representants del Parlament europeu; quinze representants dels estats membre; tretze representants dels que eren estats candidats fins abans de la darrera ampliació (inclosos Bulgària, Romania i Turquia); trenta representants dels parlaments dels estats membre; vint-i-sis representants dels parlaments dels estats candidats i el defensor del poble europeu; a més, també hi havia com a observadors sis membres del Comitè de les Regions, tres membres del Comitè Econòmic i Social i tres interlocutors socials europeus. Tots ells van elaborar durant un any i mig el text constitucional, de manera oberta i transparent, seguint l'acord a què havien arribat els estats a la

cimera de Laeken el 15 de desembre del 2001. A Catalunya va ser l'únic lloc de la UE on es va crear una iniciativa paral·lela, la Convenció Catalana, on van participar tots els partits polítics principals, a més d'un ampli ventall d'associacions de tot tipus. Van fer un document amb vuitanta propostes que van trametre a la Convenció Europea sense cap èxit.

12. Quan s'aplicarà? Si al novembre del 2006 tots els estats han ratificat el Tractat constitucional, aleshores entrarà en vigor, però no completament. Per exemple, la reducció dels membres de la Comissió i el nou sistema de rotació no s'aplicaran fins al 2014, passades dues eleccions europees. O també, la redistribució d'escons al Parlament europeu, que no es farà efectiva fins al 2009.

13. Per què es diu Tractat i no Constitució? El títol oficial és "Tractat pel qual s'estableix una Constitució per a Europa". És un tractat perquè jurídicament és un acord entre estats sobirans. El fet de dir-se constitució respon a la voluntat dels governs dels estats de dotar el Tractat d'un caràcter simbòlic perquè entri més fàcilment en l'imaginari polític dels europeus. Per contra, una constitució és un acord elaborat i pres per una comunitat política, un poble, un *demos*, amb el qual s'autodetermina i decideix

Sessió del Parlament europeu. El nou text constitucional preveu l'ampliació d'algunes de les capacitats d'aquesta cambra de representació dels ciutadans.

quina ha de ser la font suprema del seu ordenament jurídic. Cal dir que l'Euro-parlament no es pot considerar encara com la cambra del *demos* europeu, sinó de la suma de *demos* dels estats de la UE.

14. Què passa si en un estat guanya el no? Els estats s'han donat dos anys per ratificar el Tractat, del 2004 al 2006. Si passat aquest temps un o més estats rebutgen el text o encara no l'han ratificat, aquest no entrarà en vigor i el Consell europeu haurà de decidir què fa. El text deixa la porta oberta en aquesta qüestió, entre altres coses perquè no és el mateix que digui que no Malta que ho faci França o el Regne Unit. Amb tot, si no hi ha unanimitat passats dos anys, aleshores romandran en vigor els tractats aprovats i ratificats fins llavors. Els partidaris del sí recorden que si això passa serà molt negatiu, ja que tornarem al Tractat de Niça i es perdrà una gran oportunitat de millorar i que en cap cas hi haurà una reforma. Per contra, els partidaris del no diuen que, aleshores, es podria modificar, i posen com a exemple Dinamarca i Irlanda, que en ocasions anteriors, i després d'un referèndum, rebutjaren un tractat europeu i el Consell va fer les esmenes pertinents per tornar-lo a presentar i que l'acceptessin.

15. Es pot reformar? Sí, però s'ha de fer per unanimitat. És per això que els

contraris al text diuen que si s'aprova el text tal com està ara costarà molt introduir-hi canvis.

16. Els ciutadans poden apel·lar a la UE perquè legisli sobre una qüestió determinada? Sí, és un aspecte que queda reflectit dins el "Principi de democràcia participativa". Concretament en l'article I-47, el Tractat estableix que "un grup de com a mínim un milió de ciutadans de la Unió, que siguin nacionals d'un nombre significatiu d'estats membres, podrà prendre la iniciativa d'invitar la Comissió, en el marc de les seves atribucions, a presentar una proposta adequada sobre qüestions que aquests ciutadans considerin que requereix un acte jurídic de la Unió per a aplicar la Constitució". Queda per resoldre, però, quin serà el nombre mínim d'estats d'on haurà de procedir aquest milió de signatures.

17. Es reforça l'estat del benestar? En l'article III-148 i en l'article II-96 es diu que la Unió "reconeix i respecta l'accés als serveis d'interès econòmic general, tal com disposen les legislacions i pràctiques nacionals, de conformitat amb la Constitució, a fi de promoure la cohesió social i territorial de la Unió". Així, els serveis públics passen a ser serveis d'interès general, i l'accés no queda garantit, només es reconeix i es respecta.

En aquest àmbit, en l'article II-95 es parla de garantir "un nivell elevat de protecció de la salut humana".

Els crítics consideren que això obre la porta a les restriccions en la cobertura sanitària. I encara en l'article II-94 es reconeix que les prestacions socials en casos de maternitat, malaltia, accidents laborals, dependència o vellesa, així com la prestació per pèrdua de l'ocupació, però per a tot això també s'usa la fórmula de "respectar i reconèixer l'accés" i no pas de garantir-les.

18. Es reforcen els drets laborals?

Segons la Confederació Europea de Sindicats (CES), que aplega els principals sindicats de la UE, el text constitucional és una millora respecte als tractats anteriors. En l'article I-3.3, entre els objectius de la UE en l'àmbit social i econòmic es parla d'un creixement econòmic basat, entre d'altres, "en una economia social de mercat altament competitiva, tendent a la plena ocupació i al progrés social". Altres formacions sindicals i fins i tot sectors crítics dels sindicats majoritaris catalans, o el sindicat francès CGT, creuen que amb el nou text constitucional s'afavoreix la flexibilitat del mercat laboral i no s'afronta la deslocalització d'empreses o el dúmping fiscal i social dins la UE.

19. La UE tindrà una sola veu al món?

Sí, ja que es crearà la figura del ministre d'Afers Estrangers de la UE, que, com es diu a l'article I-28, "vetllarà per la coherència de l'acció exterior de la Unió", que en quasi tots els aspectes es decidirà per unanimitat. Aquest càrrec serà nomenat per majoria qualificada pel Consell Europeu d'acord amb el president de la Comissió. Aquest ministre, que fusiona els càrrecs d'alt responsable de la PESC (Política Exterior i Seguretat Comú) i comissari responsable de les Relacions Exteriors, serà responsable tant davant del Parlament com davant el Consell.

20. Quina relació hi haurà entre la UE i l'OTAN?

El Tractat estableix a l'article I-41.I i al III-309.I que la UE podrà usar els exèrcits "en missions fora de la Unió que tinguin com a objectiu

garantir el manteniment de la pau, la prevenció de conflictes i el reforçament de la seguretat internacional, d'acord amb els principis de la Carta de les Nacions Unides". Amb tot, la defensa comuna queda relegada a una posterior decisió per unanimitat del Consell, com també es deixa clar que en cap cas afectarà "les obligacions derivades del Tractat de l'Atlàntic Nord [OTAN] per a determinats estats membres", i que es farà compatible amb la política comuna de defensa.

21. Augmentarà la despesa militar?

A part d'això, a l'article I-4I.3 es reclama un increment de la despesa militar: "Els estats membres es comprometen a millorar progressivament les seves capacitats militars" i que junts crearan una Agència Europea de la Defensa que ha de servir per millorar les infraestructures, la recerca i l'adquisició d'armament, per tal de "reforçar la base industrial i tecnològica del sector de la defensa". Sectors pacifistes han criticat que, tot i que en el preàmbul del text es diu que la UE té com a finalitat contribuir a la pau entre els pobles, hi ha un gran desequilibri entre l'atenció que es para a la qüestió militar i la que reben els mecanismes de gestió preventiva i no militar dels conflictes. També critiquen que no s'hagi aprofitat l'oportunitat per establir que la UE renuncia explícitament a la guerra com a sistema per resoldre conflictes ni que s'esmenti el control sobre el comerç d'armes.

22. Es preveu la pena de mort?

En l'articulat principal del Tractat queda clar que "ningú no podrà ser condemnat a la pena de mort ni executat". De totes formes, en les declaracions annexes, a l'article II del protocol número 6 de la CEDH, es diu que "un estat podrà preveure en la seva legislació la pena de mort per actes comesos en temps de guerra o de perill imminent de guerra; esta pena només s'aplicarà en els casos previstos per aquesta legislació i d'acord amb les seves disposicions..."

23. Hi haurà més protecció ambiental?

Depèn de com es miri. Els partidaris del Tractat consideren que sí. De

El Tractat que s'ha de sotmetre a referèndum preveu la necessitat que els estats es comprometin a anar millorant les seves capacitats militars.

fet, en el capítol de definició d'objectius de la Unió Europea, en l'article I-3.4, entre altres principis, s'afirma que en les relacions amb la resta del món, la UE contribuirà al "desenvolupament sostenible del planeta", i en l'article II-97 s'afirma que "en les polítiques de la Unió s'integraran i garantiran, d'acord amb el principi de desenvolupament sostenible, un nivell elevat de protecció del medi ambient i la millora de la seua qualitat". Els articles III-233 i III-234 expliciten les polítiques de la UE. Però els crítics consideren que els principis bàsics de les polítiques de medi ambient no són gens compromesos, ja que "un nivell elevat de protecció" del medi no garanteix un nivell adequat.

24. Es recullen les euroregions?

Les euroregions són compreses com una eina per afavorir el desenvolupament territorial. L'article III-246 diu que "la Unió contribuirà a l'establiment i al desenvolupament de xarxes transeuropees en els sectors de les infraestructures de transports, les telecomunicacions i l'energia".

lupament de xarxes transeuropees en els sectors de les infraestructures de transports, les telecomunicacions i l'energia".

25. Què passa si un estat no respecta els valors bàsics de la Constitució?

L'article I-59 recull que el Consell, a iniciativa d'un terç dels estats membre, del Parlament o de la Comissió, pot fer constar el "risc de violació greu dels valors enunciats en l'article I-2 per un estat membre". En aquest cas, l'estat acusat podrà presentar les al·legacions oportunes. Després d'altres tràmits de control en els diferents organismes de la Unió Europea, "el Consell podrà adoptar, per majoria qualificada, una decisió europea que suspengui drets derivats de l'aplicació de la Constitució a l'estat de què es tracte, inclòs el dret a vot del membre del Consell que representi aquest estat."